

۱۵۲/۱

۱۵۵/۱

آرشیو ۴۴
۱۵۵/۱

۱۵۲/۱

کد : ۱۵ واحد : ۲

درس تاریخ جهان ۱

همنیاز : ندارد

پیش نیاز : ندارد

منابع مطالعه درسی

- ۱ - لوکاس ، هنری - تاریخ تمدن - جلد اول - ترجمه عبدالحسین آذرنگ - طهران - انتشارات کیهان / تهیه شود.
- ۲ - متون درس تاریخ جهان ۱ / بصورت جزوه ارسال می شود

نحوه ارزشیابی

- امتحانات : - امتحان ماهانه اول (۱۰ نمره / هفته چهارم)
- امتحان میان ترم (۲۰ نمره / هفته نهم)
- امتحان ماهانه دوم (۱۰ نمره / هفته سیزدهم)
- امتحان پایان ترم (۲۰ نمره / هفته هجدهم)

تذکر : در امتحان پایان ترم از مطالب نیم ترم اول ، سئوالی نخواهد آمد.

تکالیف : ندارد

مخصوص جامعه بهائیان است

فهرست دروس تاریخ جهان

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	۱ - شناختنامه درس
۱	۲ - معرفی درس
۴	۳ - اهداف درس
۷	۴ - منابع مطالعه
۸	۵ - منابع مطالعه تکمیلی
۱۱	۶ - روش مطالعه
۱۵	۷ - ارزشیابی
۱۷	۸ - برنامه مطالعه هفتگی
۲۱	۹ - سئوالات خودآزمایی
۲۸	۱۰ - سئوالات استنباطی

لطفا در حین مطالعه درس تاریخ جهان ۱ ، موارد زیر را در نظر بگیرید :

۱ - در صفحه ۱۸ ، جدول زمانبندی مطالعات هفتگی ، هفته ۱۱ ، قسمت جزوه : " بیزانس " را اضافه فرمائید . یعنی جزوه " بیزانس در هفته " یازدهم مطالعه خواهد شد .

۲ - در جدول زمانبندی مطالعات هفتگی ، در ردیف هفته سوم ، ستون مطالب مهم : " مادها و پارسیها " اضافه شود .

۳ - در جدول زمانبندی مطالعات هفتگی ، در ردیف هفته پنجم ستون ، جزوه درسی : " اسکندر و دوره هلنی " اضافه شود .

۴ - سوال استنباطی ۹ مربوط به قسمت روم حذف شود .

۵ - در صفحه ۲۱ ، سوالات خودآزمایی فصل ۷ ، سوال ۲ ، " روم " را به " ایران " تغییر دهید .

۶ - در مورد سوالات استنباطی مبحث روم :

سوالات : ۱ و ۲ و ۵ و ۶ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ مربوط به مقطع میان ترم ، و سوالات : ۳ ، ۴ ، ۷ ، ۸ ، ۱۲ ، ۱۳ ، ۱۴ ، ۱۵ ، ۱۶ ، ۱۷ مربوط به مقطع پایان ترم می باشد .

۷ - لطفا اغلاط زیر را در متن درسی اصلاح فرمائید :

ردیف	غلط	صحیح	سطر	صفحه
۱	تحلیل شود	تحلیل نشود	۶	۳
۲	اصفاث احلام	اضفاث احلام	آخر (۲۴)	۷
۳	حامل	عامل	۲۱	۹
۴	ما بملک	مایملک	۱	۱۴
۵	—	به اضافه است	۱۵	۱۶
۶	این	آن	آخر	۲۲
۷	می فرمیانند	می فرمایند	۱۲	۲۴
۸	کمات	کمالات	۱۷	۳۹
۹	دیوارها دریانوس	دیوارهای دریانوس	۵	۵۳
۱۰	امر بهائی رسید	امر بجائی رسید	۳ (درپاورقی)	۶۴
۱۱	خر یک نمک و آهن	خرید نمک و آهن	۱۰	۶۵

"تاریخ" مدخل مطالعه علوم انسانی و اجتماعی است و در هر رشته تحصیلی ناگزیر مطالعات تاریخی، بخشی از برنامه درسی را به خود اختصاص می‌دهد. این مطالعات گاه شامل تاریخ عمومی جهان می‌شود تا زمینه لازم برای درک سایر مباحث تاریخی و اجتماعی فراهم آید، و گاه شامل تاریخ مبحث خاصی، دوران خاصی یا سرزمین خاصی می‌گردد. به طور مثال دانشجوی روانشناسی از دو طریق با درس تاریخ مواجه می‌گردد، نخست تاریخ عمومی جهان که معمولاً به طور خلاصه است و دیگر تاریخ علم روانشناسی و تاریخ مکاتب روانشناسی که به طور خاص به سیر تحولات این علم می‌پردازد.

در مجموعه دروس معارف عالی نیز تاریخ به انحاء مختلف مطالعه می‌گردد:

نخست، تاریخ جهان "است که درس نخستین آن، مجموعه حاضر است. (سه درس/شش واحد) در دروس تاریخ جهان بنحو اختصار با تاریخ تمدن بشری از آغاز تا دوران معاصر آشنا می‌گردید و در سومین درس، بر اوضاع زمان ظهور امر بهائی "تأکید می‌گردد تا زمینه مناسب برای مطالعه تاریخ امر مبارک، فراهم آید. ضمن آنکه به مباحثی در زمینه آشنایی با علم تاریخ و فلسفه تاریخ نیز پرداخته می‌شود تا با روش‌های تدوین تاریخ و آراء و نظریات فلاسفه درباره قوه محرکه تاریخ، سیر تحول و ادوار تاریخ و غایت و انجام آن، و مباحث دیگر، آشنا گردید.

دیگر، "تاریخ ادیان" است که به نسبت تاریخ جهان، تاریخ خاص محسوب می‌گردد و به نسبت تاریخ امر و تاریخ فلسفه، تاریخ عمومی به حساب می‌آید. در تاریخ ادیان (۳ واحد) برنامه مطالعه پیدایش سیر تحول و حوادث مهم و اوضاع کنونی پیروان هر دین می‌پردازد که در جای خود توضیحات بیشتر داده می‌شود.

سوم، "تاریخ امر" است که در چهار درس و هر درس دو واحد با کلیات تاریخ امر در عصر رسولی و عصر تکوین تا سنوات اخیر آشنا می‌شوید. تاریخ امر پس از دروس تاریخ جهان و "تاریخ ادیان" مطالعه می‌شود تا آموخته‌های خود را در این دروس به کار گیرید. توضیحات بیشتر در آغاز مجموعه دروس تاریخ امر خواهد آمد.

چهارم، درس تاریخ فلسفه است که طی آن با آراء و نظریات و مکاتب فلسفی غرب و جهان اسلام، آشنا می‌شوید تا زمینه ای برای فهم مباحث فلسفی، نظریات سیاسی اجتماعی و روانشناسی فراهم آید. این درس در مجموعه دروس فلسفه و اصول اعتقادی

به شما داده خواهد شد.

پنجم، درس "جغرافیای تاریخی امر" است که براساس جغرافیای انسانی، مرآ
رشد و توسعه امر مبارک را در سراسر کره، ارضی دوران مختلف تاریخ امر بررسی
می کند.

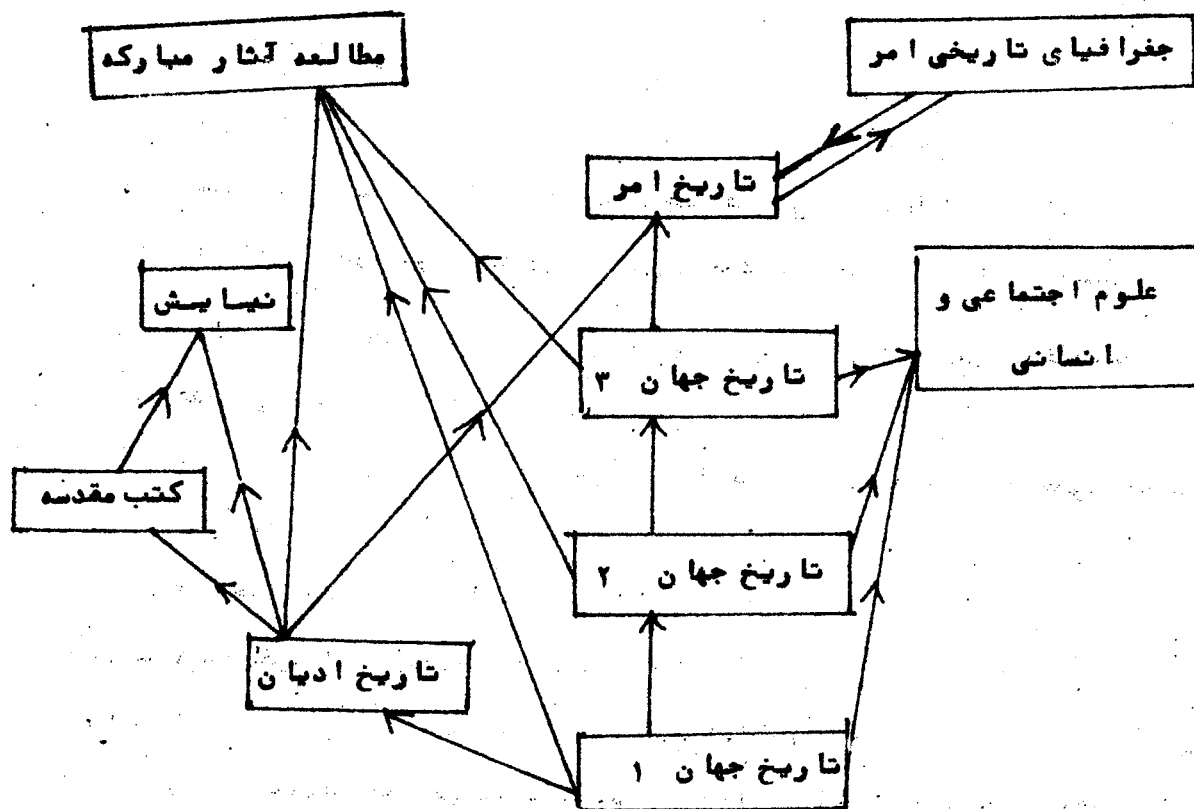
علاوه بر دروس مذکور در فوق که مستقیماً با مبحث تاریخ مرتبط اند، دروس
دیگری نیز مطالعه می نمایند که به شکلی با تاریخ جهان امر ارتباط دارند و از
آموخته های شما در این دروس، استفاده می کنند تا آن مباحث را بهتر فراگیرید.
نخستین گروه از این مجموعه دروس، "مطالعه آثار مبارکه" است. درالواح
و آثار مختلف از هیاکل مقدسه به تاریخ جهان و ادیان اشاراتی شده است که بدون
اطلاع دقیق از آنها، فهم آن آثار مشکل می شود. مثلاً "الواح ملوک و روسای ارض"،
کتاب مستطاب اقدس، کتاب مستطاب ایقان، رساله مدنیه و توقیعات مبارک حضرت
ولی امرالله بیش از سایر آثار مبارکه ای که مطالعه و زیارت می کنید نیاز به
اطلاعات تاریخی دارند. سایر آثار مبارکه نیز بعضاً "نکات تاریخی دارند که در اینجا
به نام مشخص نشده اند و این آثار را در دروس دیگر مثل اصول اعتقادی یا تعالیم
اجتماعی مطالعه می کنید.

دومین گروه از دروسی که به دانش تاریخی نیازمندند، دروس علوم انسانی و
اجتماعی هستند که شامل دروس روانشناسی، جامعه شناسی، سیاست، فلسفه، کتیب
مقدسه و نیایش می باشد. مجموعه دروس "تاریخ جهان" به منظور رفع نیازهای شما
در دروس فوق، تهیه و تدوین شده اند و در همه حال علاوه بر آنچه فی نفسه از مطالعه
تاریخ انتظار می رود، به کاربرد آموخته ها در سایر دروس نیز نظر داشته ایم.
پس همه تاریخ، آنچه طی این دروس می خوانید نیست و این مباحث صرفاً "مقدماتی
ضروری برای مطالعه معارف امر هستند که بعداً" از طریق مطالعات تکمیلی باید بیشتر
و دقیقتر در باره آنها بخوانید.

بنابراین از کتاب "تاریخ تمدن" بعضی مباحث را برای کم کردن از حجم مطالب
خواندنی حذف نموده ایم که امیدواریم خود به جهت تکمیل دانش تاریخیتان آنها را
بخوانید. همچنین به منظور تسهیل مطالعات و تعیین رؤوس مطالب مهمه هم مطالبی
در جزوه "متون درسی" آورده ایم، هم در برنامه مطالعه هفتگی "بر حسب اهمیت،
آنها را طبقه بندی کرده ایم.

امیداست با توجه به آنچه در باب جایگاه درس تاریخ در دروس معارف عالی مطرح
کردیم و با اتخاذ روش مناسب مطالعه و توجه به راهنمای درس - بخصوص در مطالعه

تدریجی و مستمر - از دروس تاریخ هم فایده برید و هم لذت .
 به منظور آشنایی بیشتر شما با روابط دروس تاریخ جهان با سایر دروس معارف
 عالی ، نمودار ضمیمه را تهیه کرده ایم .

نمایه ارتباط دروس تاریخ جهان ۱ با دروس دیگر

الف : هدف کلی : آشنائی با تاریخ تحولات جوامع انسانی و سیر تمدن های مشهور از پیدایش تا اعتلاء و زوال آنها ، از دوران باستان تا پایان قرون وسطی

ب : اهداف آموزشی

پس از مطالعه این درس باید مهارت های زیر را کسب نمایید .

۱) مشخصات هر تمدن را از جنبه های جغرافیایی ، اجتماعی ، سیاسی ، اقتصادی ، اعتقادی ، فرهنگی ، هنری ، علمی و موقعیت اقلیت ها را بنویسید .
بطور مثال سئوالات ذیل که از مجموعه سوالات خودآزمایی انتخاب شده است در مورد این هدف می باشد :

۱ - ۱ - تقسیم کار بین سنا و امپراطور (در روم) در اداره حکومت به چه ترتیب بود؟ (سیاسی)

۱ - ۲ - چرا علوم غیر عملی در امپراطوری روم رشد نکرد؟ (علمی)

۱ - ۳ - منظور از اینکه نگرش مسیحیان آن جهانی بود چیست؟ (اعتقادی)

۱ - ۴ - چرا در قرون وسطی یهودیان مورد آزار بودند؟ (رفتار با اقلیتها)

۱ - ۵ - ملک رومی چه خصوصیتی داشت؟ و آیا از لحاظ اقتصادی خودکفا بود؟ (اقتصاد)

۱ - ۶ - خلافت عثمانی با اتحاد و آرامش در چه مناطقی تمدن یکسانی را ایجاد نمود؟
حوزه نفوذ حکومت اسلامی چه جاهایی بود؟ (جغرافیایی)

۱ - ۷ - کوچکترین واحد تشکیلات کلیسا چه بود و متصدی آن چگونه تعیین می شد؟
(اجتماعی)

۱ - ۸ - فلسفه تاریخی کتاب شهر خدا چه بود و اصول این کتاب برای چه نوشته شد؟
(فرهنگی)

۱ - ۹ - هنر یونانی جلوه گاه کدام اصول فلسفی آن بود؟ (هنری)

۲) منشاء و نحوه شکل گیری جوامع و کشورها را توضیح دهید .

به نمونه سوالات در این مورد توجه فرمایید .

۲ - ۱ - کدام اقوام اروپایی منشاء چادر نشینی دارند؟

۲ - ۲ - عربستان قبل از دیانت اسلام در چه زمینه هایی وجه اتحاد داشت؟

۲ - ۳ - اولین نهاد حکومتی که در قرون وسطی تشبیت شد چه بود و چرا؟

۳) علل و عوامل پیشرفت و یا زوال تمدن ها را بیان نمایید .

و نمونه سوالات آن از قبیل :

۱-۳- وجوه اتحاد جهان یونانی چه بود؟ (علل پیشرفت)

۲-۳- اندیشه خدایان چه اثری در امپراطوری روم داشت؟ (علل پیشرفت)

۳-۳- بجه ترتیب حکومت امپراطوران به دیکتاتوری تبدیل شد؟ (علل زوال)

۴-۳- چرا رشد مسیحیت نمی توانست دلیل انحطاط روم باشد؟ چه عوامل دیگری در این انحطاط موثر بودند؟ (علل زوال)

۴ تمدن های مهم را از وجوه مختلفه با هم مقایسه نماید " شکل گیری ، سیاسی ، اعتقادی ، فرهنگی و علمی و ... " به نمونه سوالات ذیل در این مورد توجه کنید .

۱-۴- از لحاظ گروه حاکم تفاوت های تمدن های دسته اول و دوم چیست؟ (سیاسی)

۲-۴- با توجه به پی ریزی همه اصول کشاورزی ، صنعتی و ساختمانی توسط اهالی مصر و

بین النهرین ، یونانیان چه دستاوردهایی بر آن افزودند؟ (اقتصادی و اجتماعی)

۳-۴- بجه علت اقتصادی یونانی ها و رومی ها از کارتاژی ها نفرت داشتند؟ (اقتصادی)

۴-۴- چرا پیروزی های روم در غرب با پیروزی های اسکندر در شرق تفاوت داشت (از نظر تاثیر بر یونان)؟ (سیاسی و اجتماعی)

۴ - ۵ - از لحاظ فرهنگی تمدن اسلامی در چه زمینه هایی از بیزانس پیشی گرفت؟ (فرهنگی)

۴-۶- تفاوت نقش منطق در قرون وسطی با نقش آن در زمان حال چه بود؟ (علمی و فرهنگی)

و ...

۵- تاثیر هر تمدن را بر تمدن دیگر از وجوه مختلفه بیان نماید .

نمونه سوالات :

۱-۵- یونان نیمایی شالوده کدام تمدن ها است؟

۲-۵- چرا روم در شرق نقش ادامه دهنده تمدن را داشت و در غرب نقش آفریننده؟

۳-۵- چه میراثی از ادیان قبل از مسیحیت در اروپای قرون وسطی باقی ماند؟

۶- علل جنگ ها و سایر وقایع مهمه و تاثیر آنها را بر زندگی بشر از جنبه های مختلف

شرح دهد . (شرح ، علل و تاثیرات جنگ ها و وقایعی که در جزوه متون درسی بر آنها

تاکید شده است) .

نمونه سوالات :

۱-۶- تسخیر جهان چه اثری بر جمهوری روم داشت؟

۲-۶- شورش یهودی ها بر ضد روم برای چه بود؟

۳ - ۶ - دلایل جنگ های صلیبی چه بود؟

۴-۶- شمرات جنگ‌های علیی برای روم و پاپ‌ها چه بود؟

۵-۶- روسای سیاسی یهود چرا حضرت مسیح را نپذیرفتند؟

۶-۶- عدم کردن نهادن به انضباط کلیسا چه عواقبی داشت؟

۷- نقش شخصیت‌های موثر را در تحولات جوامع توضیح دهید.

نمونه سوالات :

۱-۷- اولین یونانی که حکومتی آرمانی را توصیف نمود چه کسی بود و این چه اهمیتی

داشت؟

۲-۷- پولس چه دید تازه‌ای راجع به مسیحیت داشت و این چه تاثیری در ایمان مردم

نمود؟

۸- دیدگاه‌های امر مبارک را در موارد مختلف تاریخی بیان نمائید. (در حدود موارد

ارائه شده در جزوه) و نمونه سوالات آن از این قبیل :

۱-۸- تفاوت نصوص الهیه با اعتقاد کلی مورخان در منشاء امید اقوام هند و اروپایی

چیست؟

۲-۸- دیدگاه امر مبارک را در مورد اسکندر مقدونی توضیح دهید.

۳-۸- دیدگاه امر مبارک در مورد اشخاص موثر در تاریخ چیست؟

۹-۸- تقدم و تاخر وقایع تاریخی را نسبت به هم تشخیص دهید.

نمونه سوالات : این وقایع را بترتیب اتفاق مرتب کنید.

۱-۹- جنگ‌های آتن و اسپارت (پلوپونزی) - قدرت یافتن اسکندر - شکست ایرانی‌ها

توسط آتن - تشکیل امپراطوری بظالسه - عصر پریکلس

۲-۹- نوشته شدن رسالات پولس - نوشته شدن کتاب شهر خدا - نوشته شدن مطالب توماس

اکوینی - تشکیل مدارس ایرلند.

۱۰-۱- وقایع معاصر آغاز و خاتمه هریک از تمدن‌های مهم را نام ببرید. (در حد سوالات

خودآزمایی و مندرجات جزوه متون درسی که بر آن تاکید شده است).

نمونه سوالات :

۱-۱۰- قرون وسطی از چه زمانی شروع و در چه زمانی خاتمه می‌یابد؟

۲-۱۰- دوره باستان - نوین و سده‌های میانه هرکدام از چه واقعه‌ای شروع و به چه

خاتمه می‌یابد؟

در این درس از دو منبع ذیل استفاده می‌کنید:

۱ - لوکاس، هنری - "تاریخ تمدن" - ترجمه عبدالحسین آذرنگ - طهران - انتشارات کیهان - ۱۳۶۶ (جلد اول) / تهیه شود.

* از این کتاب، چاپ‌های دیگری نیز موجود است که تفاوتی با چاپ اول ندارد و قابل استفاده است.

همچنین توجه داشته‌باشید که همه مطالب کتاب جزء درس نیست لذا با توجه به برنامه مطالعه هفتگی "کتاب را مطالعه نمائید."

۲ - جزوه "متون تاریخ جهان ۱" به صورت جزوه ارسال خواهد شد.

x مطالب این جزوه، مکمل کتاب تاریخ تمدن "است و در بعضی موارد، رؤوس اصلی مطالب همان مباحث در کتاب است. این جزوه را بر حسب برنامه مطالعه هفتگی بخوانید. در هر هفته مبحث جزوه را قبل از مبحث کتاب مطالعه کنید تا آمادگی بیشتری برای درک مباحث کتاب به دست آید.

- ۱ - علل مطالعه و فواید تاریخ : (- دورانت ، ویل و آریل ، " درسهای تاریخ " ، ترجمه احمد بطحاشی ، قطع جیبی ، ۱۳۵۸ : (مقدمات و تأملات) تا صفحه ۷
- ۲ - دکتر داودی ، نوار اهمیت مطالعه تاریخ (شماره ۵۷ جدید - ۱۲۰ قدیم)
- ۳ - زرین کوب ، عبدالحسین ، " تاریخ در ترازو " ، فصل ۱ صص ۸ - ۲۶
- ۴ - " جنگ و صلح " جلد دوم ، سخن آخر ، قسمت دوم (دخالت الهی در تاریخ) - ترجمه کاظم انصاری ، انتشارات امیر کبیر ۲۳۵۵ ، صص ۱۲۹۹ - ۱۳۶۶
- ۵ - کار ، ای . اچ ، " تاریخ چیست " ، ترجمه حسن کامشاد ، انتشارات خوارزمی ، ۲۳۵۶ ، فصول ۵ و ۶ صص ۱۶۰ تا آخر

- ۱ - ملاحظات کلی : ۱ - دورانت ، ویل و آریل ، " تاریخ تمدن " جلد اول ، فصول ۲، ۱ ، ۵، ۴، ۳ - صص ۳ - ۱۰۹ (ترجمه احمد آرام - یاشایی ، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی ، ویراسته دوم ، چاپ دوم ۱۳۶۷)
- ۲ - دورانت ، ویل ، " لذات فلسفه " ، ترجمه عباس زریاب ، انتشارات اندیشه ، ۲۳۵۷ ، قسمت ششم ، صص ۲۵۰ - ۳۰۳
- ۳ - فیل ، پیتر ، " استفاده از تاریخ " ، ترجمه حسن کامشاد ، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی ، طهران - ۱۳۷۴

۶ - ما قبل تاریخ به تاریخ : ۱ - دورانت ، ویل ، " تاریخ تمدن " جلد ۱ ، فصل ۶ (صص ۱۰۹ - ۱۳۷)

- بین النهرین :

- ۱ - دورانت ، ویل ، " تاریخ تمدن " ، جلد ۱ ، کتاب اول ، فصل ۷ صص ۱۳۷-۱۶۵ ، فصل ۹ صص ۲۵۹ - ۳۱۱ ، فصل ۱۰ صص ۳۱۱ - ۳۳۴
- ۲ - کنتو ، مارته " تمدن های باستانی خاور نزدیک " ، ترجمه علی افرسرروش (از مجموعه چه می دانم) ، کتاب های جیبی - ۱۳۴۳
- ۳ - روسو ، پیر ، " تاریخ علوم " ، فصل ۱ ، انتشارات امیر کبیر ۱۳۵۸
- ۴ - جرج کامرون ، " ایران در سپیده دم تاریخ " ، ترجمه حسن انوشه ، انتشارات علمی و فرهنگی ، ۱۳۷۲ ، فصول مربوط به عیلام .
- ۵ - دلورو ، ژرژ " بین النهرین باستان " ، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی

انتشارات آبی ، ۱۳۶۹ ، (کلیات)

- مصر باستان : ۱ - ویل دورانت ، " تاریخ تمدن " ، جلد ۱ ، فصل هشتم ، صص ۱۶۵-۲۵۹ (کلیات)

- بنی اسرائیل : ۱ - ویل دورانت ، " تاریخ تمدن " ، جلد ۱ ، فصل ۱۲

۲ - جان . بی . ناس ، " تاریخ جامع ادیان " ، بخش ۴ ، قسمت ۱۳ (در مورد حالات)

- آرشی ها : ۱ - ویل دورانت ، " تاریخ تمدن " ، جلد (فصل ۱۱ و ۱۳) (کلیات)

۲ - محمد جواد شکور ، " ایران در عهد باستان " ، در تاریخ اقوام و پادشاهان قبل

از اسلام ، انتشارات اشرفی ، ۱۳۶۹

۳ - پطروشفسکی و دیگران ، " تاریخ ایران " ، ترجمه کریم کشاورز ، انتشارات پیام

۱۳۵۲ (با عنایت به دید مادی نویسنده)

- عرب قبل از اسلام :

۱ - پطروشفسکی ، " اسلام در ایران " ، ترجمه کریم کشاورز ، انتشارات پیام ، ۱۳۵۳ ،

(مقدمه و فصل ۱ تا ۵)

- یونان : ۱ - ویل دورانت ، " تاریخ تمدن " ، جلد ۲ ، (یونان باستان)

۲ - هومر ، " ایلیاد " ، ترجمه سعید نفیسی (مقدمات و قسمت دوم ضامم) ، ترجمه و

نشر کتاب ۱۳۵۹ (اعتقادات ، الهه ، یونانیان باستان)

۳ - پلوتارک ، " حیات مردان نامی " ، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی (در ۴ جلد

شخصیت های تاریخ یونان)

۴ - راسل ، " تاریخ فلسفه غرب " ، جلد ۱ ، ترجمه نجف دریابندری ، نشر پرداز ، ۱۳۶۵ ،

(کتاب اول)

۵ - " جامعه باز و دشمنان آن " ، جلد ۱ (محیط آتنی)

۶ - پی یر روسو ، " تاریخ علوم " ، ترجمه حسن صفاری ، فصل ۲ - انتشارات امیر کبیر

۱۳۵۸ (علوم یونانی)

- روم و بیزانس : ۱ - ویل دورانت ، " تاریخ تمدن " ، جلد ۳ (قیصر و مسیح)

۲ - گیبون ، " انحطاط و سقوط امپراطوری روم " ، ترجمه فرنکیس شادمان ، سه جلد

(وصف دنیای روم از امپراطوری تا سقوط و رشد کلیسای مسیح در طی تمام قرون وسطی)

۳ - " تاریخ کلیسای باستان " ، انتشارات حیات ابدی

۴ - جان ناس ، " تاریخ جامع ادیان " ، بخش ۴ ، ۱۳

۵ - " حیات مردان نامی " (حیات شخصیت های رومی)

اعصار میانه :

- ۱ - مارک بلوخ ، " جامعه فتودال " ، ترجمه بهزاد باشی ، انتشارات آگاه ، ۱۳۶۳ ، کتاب اول و دوم (بسیار مهم)
- ۲ - ویل دورانت ، " تاریخ تمدن " ، جلد ۴ قسمت اول و دوم (عصر ایمان)
- ۳ - دانته ، " کمدی الهی " ، مقدمات ، انتشارات امیر کبیر ، ۱۳۵۲ ، چاپ چهارم ، ترجمه شجاع الدین شفا ، (تذکرات و اعتقادات قرون وسطی)
- ۴ - " کاشفان " ، فصل ۱ بخش ۲ ، کتاب ۲ ، بخش ۴ و ۵ (درباره محدودیت ها و دیدگاهها علمی)
- ۵ - راسل ، " تاریخ فلسفه غرب " ، جلد ۱ ، کتاب ۲ ، (درباره فلسفه قرون وسطی)
- ۶ - پیر روسو ، " تاریخ علوم " ، جلد ۱ ، فصل ۴ علوم در اعصار تاریک

کلیات :

- ۱ - رابرت روزول پالمر ، " تاریخ جهان نو " جلد ۱ و ۲ ، ترجمه ابوالقاسم طاهری ، انتشارات امیر کبیر ، ۱۳۵۸
- ۲ - اچ . جی . ولز ، " کلیات تاریخ "
- ۳ - آلبر ماله - ژول ایزاک ، " تاریخ "

روش مطالعه :

در مطالعه این درس ، رعایت مراحل مختلف ضروری است . این مراحل بعضا " همان است که در مطالعه هر موضوع دیگری باید مراعات گردند و بعضی نیز خاص مطالعه کتب تاریخی است .

الف : تعیین هدف مطالعه

مطالعه یک کتاب می تواند با اهداف مختلف صورت گیرد و بنا به هر هدف ، نوع و شیوه مطالعه نیز تفاوت خواهد کرد . پس از مطالعه معرفی درس و اهداف آن مشخص می گردد که در مطالعه کتاب و سایر متون درسی چه هدفی دارید . لذا مطالعه خود را متناسب با آن اهداف سامان می دهید .

در این درس چون هدف از مطالعه تاریخ جهان ، کسب توانائی ها و اطلاعات لازم برای فهم بهتر آثار مبارکه بهائی و یادگیری آسان تر علوم انسانی و اجتماعی است ، از آغاز باید این اهداف را در نظر داشته باشید .

ب : از مطالعه درس چه انتظاراتی دارید؟

انتظارات شما از مطالعه درس باید با توجه به اهداف آموزشی مشخص گردد . برای موفقیت لازم است انتظارات خود را با انتظارات راهنمای درس هماهنگ کنید و اگر آنها می دارید ، در صدد رفع آن بپردازید .

این انتظارات نخست از طریق اهداف آموزشی و سپس از طریق سئوالات خودآزمایی و جدول مطالعه هفتگی که مطالب " مهم " و " نسبتا " مهم " را مشخص نموده ، تعیین شده است . بخش " ارزشیابی " نیز نکاتی دیگر از انتظارات را روشن می سازد .

البته ممکن است که علاوه بر انتظارات درس ، شما نیز اهداف دیگری برای خود تعیین کرده باشید که بنا بر این فهرست انتظارات را طولانی تر می نماید . در هر حال بکوشید که انتظارات شخصی خود را بوضوح بنویسید و مثل اهداف آموزشی در یک جمله بنا یک فعل قابل سنجش مشخص نمایید .

ج : موضوع مطالعه چیست؟

بسیاری از آمادگی های لازم برای مطالعه موثر ناشی از تشخیص صحیح موضوع مطالعه است، بدین معنی که چون بدانیم قرار است چه موضوعی را مطالعه بنمائیم و آن موضوع چه خصوصیات دارد که آن را از سایر موضوعات مجزا می کند می توانیم تشخیص دهیم در حین مطالعه و بعد از آن، چه فعالیت هایی باید انجام دهیم. در این درس چون موضوع "تاریخ" است لذا باید به نکات ذیل توجه نمود:

(۱) "تاریخ" همچون داستان با زمان، مکان، وقایع، اشخاص و اعمال سروکار دارد، لذا همچون داستان ترتیب زمانی و توجه به موقعیت مکانی حوادث و اشخاص حاضر در هر واقعه اهمیت دارد. در تاریخ مهم است که بدانیم هر عمل از چه کسی، در چه زمانی و در کجا سرزده است. اینها مشخصات صوری واقعه تاریخی است اما گاه لازم است بدانیم "چرا" یک واقعه رخ داده است یا "چرا" یکی از اشخاص دست به عملی زده است که در این حالت باید به معنای تاریخ توجه نمود. در این حالت اگر کتاب، پاسخ روشنی به "چرا"ی "امور داده است" لازم است به آن توجه نموده، به آن اندیشید که تا چه حد درست و منطقی و قابل قبول و همخوان با سایر حوادث است.

(۲) "تاریخ" در عین مشابهت هایی که در ادوار و حوادث مختلف آن دیده می شود گاه ممکن است بتوان طرح یکسانی را تشخیص داد، ولی ماهیتی یگانه ندارد یعنی از مطالعه قسمتی از تاریخ نمی توان درباره قسمت دیگر اطلاعی کسب نمود. مثلاً اگر کسی جنگ اول جهانی را مطالعه کرده باشد نمی تواند به سئوالاتی که از جنگ جهانی دوم می شود پاسخ گوید. حتی ذکر مشابهت ها و اختلافات دو جنگ نیز پس از مطالعه هر دو ممکن است. در حالی که مثلاً در دروس زبان، با یادگیری یک قاعده شما قادرید موارد و شواهد مختلف را بررسی نمائید این است که حتی گاه اگر تمرین زیادی نکرده باشید صرفاً "به علت تسلط بر قواعد زبان می توانید، به سوالات پاسخ گوئید ولی در تاریخ چنین "قیاسی" امکان پذیر نیست. به همین علت است که اگر مطالعه تدریجی و مستمر انجام نشود، تسلط کافی بر همه جوانب درس به دست نمی آید.

(۳) "تاریخ" علاوه بر مشابهت هایی که در همه زمینه های تاریخی است، تفاوت هایی نیز دیده می شود. مثلاً وقتی تاریخ فلسفه می خوانیم با زمانی که "تاریخ صنایع و اختراعات" می خوانیم روش مطالعه ما ن تغییر می کند. بنابراین باید دید چه نوع تاریخی مطالعه می شود. در این درس تاریخ تمدن جهان، آن هم از آغاز تا قرون وسطی مطالعه می گردد این اطلاعات به شما کمک می کند که بدانید:

اولاً" به همه زمینه های تمدن بشری توجه می شود نه به شاخه خاصی از آن ،
ثانیاً " دورانی مطالعه می شود که از دوره معاصر بیشترین فاصله را دارد. لذا
امکان اینکه بسیاری از مطالب آن برایتان نا آشنا و نامفهوم باشد، وجود دارد.
نام ها ، آداب و رسوم و ارتباطات افراد با هم و با کل جهان صورتی دارند که با
شناخت های کنونی شما تفاوت هایی دارد، تفاوت هایی که اگر به آنها توجه نشود باعث
درک اشتباه می گردد.

همین وسعت موضوع باعث می شود که در همه موارد نتوان به جزئیات و ظرایف
پرداخت و از طرف دیگر تنوع مشخصه های زمانی و مکانی و اساسی موجب می گردد که
شخص خود را مواجه با سبلی از اطلاعات نامانوس ببیند که در قدم های اول او را ناگام
می سازند. حال اگر با اشراف به این خصایص مطالعه خود را سامان دهیم و با توجه به
انتظارات درس به اطلاعات لازم توجه کنیم مطمئناً " برای مشکل فائق خواهیم آمد.
اطلاعات تاریخی در یک درس دو دسته اند: دسته ای اطلاعات مهم یا نسبتاً " مهم
هستند که به خاطر سپردن آنها ضروری است و در درک ما از یک دوره تاریخی و نهایتاً "
تحلیل حوادث آن نقش اصلی دارند.

دسته دیگر اطلاعاتی هستند که بی نسخه مورد نظر نیستند ولی برای درک کل تاریخ
باید خوانده شوند و همین که آن درک کلی حاصل شود به خاطر سپردن آنها ضرورتی
ندارد. پس با عنایت به این نکته در مرور مطالب درسی فقط به اطلاعات ضروری که درس
از شما خواسته است توجه کنید. (به اهداف آموزشی ، برنامه هفتگی و سئوالات خود -
آزمایی و نحوه ارزشیابی مراجعه کنید.)

د : مراحل مطالعه

(۱) قبل از شروع مطالعه دقیق کتاب و جزوه درسی و در مرحله " مطالعه اجمالی " به
موارد ذیل توجه نمائید:

* عنوان کتاب / عناوین فصول (فهرست مندرجات) / مقدمه یا پیشگفتار (مؤلف و مترجم) /
فهرست موضوعی و سایر فهرست های راهنما / فهرست منابع و مآخذ کتاب / تصاویر و جداول
و نقشه ها /

با این کار یک بار با همه اجزای کتاب آشنا می شوید و در این آشنائی مقدماتی
ذهن شما درکی کلی از محتوای کتاب به دست می آورد که در مطالعه دقیق از آن مندد
می گیرد. مطالعه اجمالی حکم نقشه و طرح اولیه کار را دارد که بعداً " بر آن اساس

جزئیات دقیق تر و واضح تر مشخص می گردد و الا اگر قرار باشد طرح را از آغاز دقیق و واضح رسم نمود، خسته کننده و گاه ناقص از کار در می آید.

این مرحله مطالعه از لحاظ زمانی بسیار کوتاه است. حداکثر دو ساعت - ولی از حیث تأثیر در مطالعه مفید بسیار حائز اهمیت است.

(۲) در مطالعه دقیق، مطابق برنامه زمانبندی و نکاتی که در راهنمای درس آمده است عمل کنید. در هر هفته به نکات ذیل توجه نموده، مطلب را مطالعه کنید:

- تاریخ چه دوره ای و چه منطقه ای از جهان محور اصلی این فصل است؟
- چه موضوعاتی در این دوره مهمتر تلقی شده است؟ مسائل اقتصادی، فرهنگی، سیاسی یا ...؟

- نقش و تأثیر عوامل مختلف در حوادث تاریخی این دوره چگونه است؟ عامل اقتصادی، عامل فرهنگی، عامل سیاسی، عامل جغرافیائی و ...؟

- نویسنده تأثیر کدام عوامل و یا جنبه های تاریخ را مهمتر می داند و بر آن تأکید می کند؟

- وقایع مهمه ای که در این دوره روی داده کدام است؟ علل و عوامل موجدده این وقایع ذکر شده است؟ چهره های اصلی این وقایع چه کسانی هستند؟

(۳) پس از مطالعه دقیق، براساس آنچه در اهداف آموزشی از شما خواسته شده و همچنین میزان اهمیت هر موضوع، یادداشت برداری کنید.

نحوه یادداشت برداری براساس استفاده ای که از آنها می کنیم تعیین می شود.

اگر لازم است عین مطلب کتاب یا خلاصه آن بر حسب موضوع یادداشت شود از "برگه نویسی" (فیش برداری) استفاده کنید. و اگر برای مرور درس و آمادگی برای امتحان یادداشت هر می دارید، از درخت حافظه یا نمودار استفاده کنید. مرور این گونه یادداشت ها آسان تر و سریعتر صورت می گیرد.

برای اطلاع از روش های یادداشت برداری به درس روش های مطالعه مراجعه نمایید.

(۴) برای سنجش میزان یادگیری خود به سؤالات خود آزمایی پاسخ دهید. پاسخ سؤالات خود آزمایی جزء مهمترین مطالب درس است که می تواند، جزء یادداشت های شما قرار گیرد.

اگر پاسخ سؤالی برایتان مشکل بود، مجدداً آن مبحث را مطالعه کنید. می توانید پاسخ های خود را با پاسخ های همدرسانتان مقایسه نمائید و در مواردی که تفاوت وجود دارد، در باره پاسخ صحیح بحث کنید.

ارزشیابی

ارزشیابی این درس با توجه به نکات ذیل صورت می‌گیرد:

- ۱) دو امتحان ماهانه محلی و دو امتحان سراسری (میان ترم و پایان ترم) وجود دارد که در این امتحانات سؤالاتی شبیه سؤالات خود آزمایی درس و با توجه به اهداف آموزشی و برنامه زمانبندی مطالعه هفتگی مطرح خواهد شد.
- ۲) در امتحانات میان ترم و پایان ترم از بین سؤالات استنباطی ، به ارزشده نمره ، سؤالاتی به شرح ذیل مطرح می‌گردد:
  - در میان ترم یک سوال از سؤالات مربوط به "تمدن روم" و یک سوال نیز به انتخاب خودتان از سایر تمدنها مطرح می‌شود. برای سوال اختیاری لازم است یک تمدن را انتخاب نمائید و به همه سؤالات مربوط به آن تمدن پاسخ گوئید تا آمادگی لازم را برای امتحان حاصل نمائید.
  - در پایان ترم یک سوال از بقیه سؤالات مربوط به " تمدن روم " و یک سوال نیز از سؤالات مربوط به قرون وسطی مطرح خواهد شد.
  - هر سوال استنباطی در هر مقطع ، پنج نمره دارد.
- ۳) در مقطع پایان ترم از مطالب نیم ترم اول سؤالی نخواهد آمد.

تذکرات :

- ۱ - سؤالات ممکن است بصورت تشریحی یا با پاسخ های کوتاه طرح گردد و ضمناً " ممکن است قسمتی از امتحان بصورت چند گزینه ای باشد. پس نوع سؤالات محدودیتی ندارد.
- ۲ - سؤالات از هر دو قسمت " مهم " و " نسبتاً مهم " می‌آید ولی بدیهی است که بیشتر سؤالات از مطالب مهم است.
- ۳ - جز مطالب مندرج در نقشه ها و جدول های ضمیمه هرچه در متن درس موجود است ، اعم از زیر نویس یا توضیح یا مثال ، امکان دارد مورد سوال قرار گیرد.
- ۴ - در ابتدای هر فصل یک یا چند پاراگراف بدون عنوان وجود دارد که در ارزشیابی " مهم " در نظر گرفته می‌شود.
- ۵ - تمام جزوه درسی در ارزشیابی " مهم " در نظر گرفته می‌شود.

نیم ترم دوم		نیم ترم اول			
پایان ترم		ماهانه اول	میان ترم	ماهانه اول	
سایر سوالات	سوالات استنباطی	از مطالب خوانده شده در هفته های دهم تا پایان سیزدهم شبیه سوالات خودی	سایر سوالات شبیه سوالات خود آزمونی از متون مربوط به نیم ترم اول	سوالات استنباطی	از مطالب خوانده شده در چهار هفته اول شبیه سوالات خود آزمونی
شبیه سوالات خود آزمونی از متون مربوط به نیم ترم دوم	یک سوال از تمدن روم (قسمت نیم ترم دوم) یک سوال از قرون وسطی			یک سوال از تمدن روم یک سوال از یکی دیگر از تمدن ها	

"برنامه مطالعات هفتگی"

کتاب تاریخ تمدن : هنری لوکاس		جزوه متون درسی		هفته
مطالب مهم	مطالب نسبتاً مهم	شماره فصل	مقدمه - عوامل کلی تمدن - ازما قبل تاریخ تا اعصار تاریخی	اول
			بین النهرین - مصر باستان	دوم
مهاجرت های هندو اروپاییها دولت ایرانی - آرامگاه های ایرانی - مآذها و پارسی ها	آئین زرتشت - هنر ایرانی - زندگی اقتصادی	۷	آریائی ها - قوم یهود	سوم
دگرگونی های اجتماعی از سال ۷۰۰ تا ۵۰۰ ق . م مراحل رشد کشورشهرها - جنگ با ایران - برتری آتنی ها - چندگانگی و یگانگی یونان - یک عیب ویرانگر فرهنگ یونانی .	کرتها - اسپارت - انقلاب های مردمی	۹	یونان	چهارم
امتحان ماهانه اول				
مردم یونیا - اهمیت آموزش و پرورش - مقام زن نوشته های تاریخی - پریکلس دولت مرد - سهم یونان در تمدن .	سقراط - افلاطون - ارسطو - آموزش نوین	۱۰	اسکندر و دوره هلی	پنجم
اسکندر و امپراطوری او - پادشاهی های یونانی - مآب - برداشت های شرقی تازه - فرهنگ شهرهای یونانی مآب - انقلاب در اندیشه دینی و سیاسی - محدودیت های علم یونانی	اوضاع اقتصادی - معماری دوره یونانی مآبی	۱۱		

پسونا مسه مطالعه هفته			هفته
پيروزی های رومی - نظام اجتماعی - مقام زن - دین - فرهنگ های باستانی شبه جزیره ایتالیا - نظام سیاسی - رابطه با سایر کشورها - فروپاشی جمهوری	فنیقی ها و کارتاژی ها پیدایش روم - دگر - گونی های فرهنگی	۱۲	ششم روم
تأثیرهای تشکیل امپراطوری روم - سازمان امپراطوری - نگاره ها و موزائیک های رومی .	فلسفه رواقی - تاریخ دانان	۱۳	هفتم
حقوق رومی - پوستی نیا - نوس و تدوین قانون .	دانش پژوهی یونان - تصویرات بطلمیوس - پزشکی جالینوس	۱۴	هشتم
مزور مطالب نیم ترم			نهم
امتحان نیم ترم			دهم
جزوه متون درسی			یازدهم
کتاب تاریخ تمدن : هنری لوکاس			یازدهم
دوره رسالت - کلیسا - مسیحیان نخستین و امپرا - طوری روم . ریاضت جوینی رهبانیت - عبرانی ها پس از اسکندر بزرگ	آئین های دینی - دین های رازآلود دوره زندگی عیسی - آبادی کلیسا	۱۵	یازدهم
دلایل انحطاط روم . اهمیت چادر نشینان - سهم فرهنگ یونانی - رومی	آشفتهگی های سده روم - دیوانسالاری حکومتی - بربرها - یورش های اقوام ژرمنی	۱۶	یازدهم
تأثیرهای ایران کلیسا (پاپگری قیصری)	امپراطوری بیزانس - جغرافیای امپراطوری - تاریخ نظامی بیزانس	۱۷ ۲۱۸	یازدهم بیزانس

۱۸	وضع و احوال اجتماعی دولت اسلامی - کاستی های علم اسلامی	زندگی و تعالیم محمد - ویژگی های پیروزی - های اسلامی - ترجمه از زبان یونانی - اسپاتیالی های اسلامی
۱۹	بازمانده های دین شوک آلود - تا شیر کشیشان منحصر بفرد - آموزش مواد درسی	دولت و جامعه در اروپای باختری - قدیس بندیکتوس
۲۰	دفع خطر کشورگشایی عربها (بدون جدول همراه) آکینهارت	کش مکش تمثال زدایی
۲۲	جامعه صلیبیان - اهمیت بزرگنمای صلیبیان	ماهیت جنگهای صلیبی - انحطاط بیزانس - فرجام فرهنگ اسلامی - خلاصه ای از نقش اقوام چادرنشین
۲	اعمار میانه - جنگهای صلیبی	
امتحان ماهانه دوم		
۲۳	اهمیت روستائیان - ملک آریایی - کار - کنان ملک آریایی - شاهان زمینداری	کشیشان عصر زمینداری
۲۴	احیای بازرگانی - صنایع کوچک و بزرگ - یهودی ها در زندگی سده های میانه	پیدایش شهرها - صنایع بازرگانی - رشد سرمایه داری - تا شیرهای بازرگانی و صنعت سده های میانه
۲۸		دانته آلیگیری
۲۵	آئین های مقدس دینی - انضباط کلیسا - شقاق یونانی - تفتیش اندیشه ها - اهمیت اجتماعی بخش گناهان	تشکیلات کلیسا - کلیسا و زمینداری (بسیار مهم) کش مکش بروس بخشش منصب آلبیگانیان
		پانزدهم

کا روکوشش فکری پس از ۱۰۰۰ میلادی - اهمیت منطق در آموزش و پرورش - احیای قانون رومی	فلسفه مدرسی - دانشگاههای اروپا	۲۶	
حنگ افزارهای آتشین - چاپ و کاغذ		۲۹	
پیدایش حکومت دیوان سالار - حق الهی شاهان	شاهان اوایل سده های میانه - سازمانهای مرکزی - نمایندگی امپراطوری مقدس روم	۳۰	۱۰ نوزدهم
بورژوازی - دشواری های کلیسا - نمایش دردناک زندگی	دگرگونی های اجتماعی روحانیون - آموزش و پرورش	۳۱	
مرور مطالب از میان ترم تا پایان ترم			هفدهم
			هجدهم
			امتحان پایان ترم

تذکرات :

- ۱ - فصول زیر از کتاب تاریخ تمدن هنری لوکاس بکلی از برنامه مطالعه شما حذف گردیده است : فصول اول تا ششم و هشتم و بیست و یکم و بیست و هفتم .
  - ۲ - در ابتدای هر فصل یک یا چند پاراگراف بدون عنوان وجود دارد که در ارزشیابی " مهم " در نظر گرفته می شود .
  - ۳ - تمام قسمتهایی که در کتاب با حروف ریزتر از متن اصلی چاپ شده ، حذف شده است .
  - ۴ - جز عناوین ذکر شده در جدول ، بقیه عناوین هر فصل حذف شده است .
- * تمام جزوه درسی در ارزشیابی " مهم " ارزیابی می شود .

سئوالات خود آزمایی

فصل ۷

- ۱ - اثر مهاجرت اقوام آریائی در تغییر جغرافیای نژادی چه بود؟
- ۲ - چه ترکیب سیاسی امکان بقای امپراطوری ^{ایران} را فراهم نمود؟
- ۳ - چرا تقسیم نیروهای جهان به بد و خوب انقلابی در اندیشه دینی بود؟
- ۴ - تفاوت نصوص الهیه با اعتقاد الهی مورخان در منشاء اقوام هند و اروپائی چیست؟

فصل ۹

- ۱ - اثر جغرافیای هلاس در تمدن یونانی چه بود؟
- ۲ - از لحاظ گروه حاکم تفاوت های تمدن های دسته اول و دوم چیست؟
- ۳ - چرا دمکراسی یونان باعث ملی گرایی شد؟
- ۴ - چرا جنگ ایران و یونان بسیار اهمیت داشت؟
- ۵ - وجوه اتحاد جهان یونانی چه بود؟
- ۶ - رونق یونان و آزادی آن را چه جنگی از میان برد؟

فصل ۱۰

- ۱ - ویژگی تازه آموزش و پرورش عصر پریکلس چه بود و چه اثری داشت؟
- ۲ - اوضاع اقتصادی چه تفاوتی بین آموزش و پرورش آتنی و اسپارتی بوجود آورد؟
- ۳ - عمیق ترین شخصیت تاریخدان یونان چه کسی بود؟
- ۴ - اولین یونانی که حکومتی آرمانی را توصیف نمود چه کسی بود و این چه اهمیتی داشت؟
- ۵ - با توجه به پیشرفت های بسیار و روش های کشاورزی و صنعتی و ساختمانی توسط اهالی مصر و بین النهرین ، یونانیان چه دستاوردی بر آن افزودند؟

فصل ۱۱

- ۱ - یونانی مآبی شالوده کدام تمدن ها است؟
- ۲ - جامعه یونانی مآب با کاررعبیتها اداره می شد آنها چه خصوصیتی داشتند و چه سابقه ای برای چه دوره ای باقی گذاردند؟

- ۳ - اندیشه خدا شاه چه اثری در امپراطوری رم داشت؟
- ۴ - خصوصیت دانش پژوهی یونانی مآب را توضیح دهید.
- ۵ - دلایل سیاسی - اقتصادی - فلسفی رشد فلسفه های رواقی و اپیکوری چه بود؟
- ۶ - دیدگاه امر مبارک در مورد اسکندر مقدونی را توضیح دهید.
- ۷ - محدودیت علم یونانی در چه بود؟

فصل ۱۲

- ۱ - چرا روم در شرق نقش ادامه دهنده تمدن را داشت و در غرب نقش آفریننده؟
- ۲ - به چه علت اقتصادی یونانی ها و رومی ها از کارتازی ها نفرت داشتند؟
- ۳ - چرا پیروزی های روم در غرب با پیروزی های اسکندر در شرق تفاوت داشت (از نظر تاثیر به بومیان)
- ۴ - خصوصیت عملی و حقوقی پرستش رومی چه بود؟
- ۵ - از لحاظ وضع اقتصادی سنا تورهای رومی با حاکمان کارتاژ چه تفاوتی داشتند؟
- ۶ - نظریه اصلی حکومت رومی در مورد اداره حکومت امپراطوری چیست؟
- ۷ - تسخیر جهان چه اثری به جمهوری روم داشت؟

فصل ۱۳

- ۱ - شباهت های کشور گشائی های اسکندر و روم از لحاظ اقتصادی در چه بود؟
- ۲ - تقسیم کار بین سنا و امپراطور در اداره حکومت به چه ترتیب بود؟
- ۳ - به چه ترتیب حکومت امپراطوران به دیکتاتوری تبدیل شد؟
- ۴ - تفاوت تاریخ نگاری روم و یونانی در نقد اطلاعات در چه بود؟

فصل ۱۴

- ۱ - چرا علوم غیر عملی در امپراطوری روم رشد نکرد؟
- ۲ - منشاء حکومت های غربی و کلیسای کاتولیک از لحاظ حقوقی چیست؟
- ۳ - چه تغییر اقتصادی حقوق رومی را از صورت عرفی و شفاهی به کتبی تبدیل نمود؟
- ۴ - مجموعه منسجم قوانین رومی در چه دوره ای فراهم شد و آیا بر پایه منطقی بود یا خیر؟ توضیح دهید.

فصل ۱۵

- ۱ - چرا ادیان کهن در دوره مسیحیت از اعتبار افتاده بود و جای آن را چه پر
نموده بود؟
- ۲ - رؤسای سیاسی یهود چرا حضرت مسیح را نپذیرفتند؟
- ۳ - پولس چه دید تازه ای راجع به مسیحیت داشت و این چه تأثیری در ایمان مردم نمود؟
- ۴ - چرا رومی ها با مسیحیان بسیار بدرفتاری نمودند؟
- ۵ - منظور از اینکه نگرش مسیحیان آنجهانی بود چیست؟
- ۶ - چرا ریاضت در مسیحیت یکباره رشد نمود؟
- ۷ - فلسفه تاریخی کتاب شهر خدا چه بود و اصولاً این کتاب برای چه نوشته شد؟
- ۸ - شورش یهودی ها بر ضد روم برای چه بود؟
- ۹ - چرا مسیحیان در امپراطوری روم تعقیب و آزار می شدند؟

فصل ۱۶

- ۱ - چرا رشد مسیحیت دلیل انحطاط روم نمی توانست باشد؟ چه عواملی باعث این انحطاط
شد؟
- ۲ - علل اقتصادی سقوط روم چه بود؟
- ۳ - ملک رومی چه خصوصیتی داشت و آیا از لحاظ اقتصادی خودکفا بود؟
- ۴ - دیوانسالاری حکومتی چه اثر اقتصادی به روم داشت؟
- ۵ - از لحاظ تربیت یونانی رومی بربر چه کسی بود؟
- ۶ - کدام اقوام اروپایی منشاء چادرنشینی دارند؟
- ۷ - آیا ژرمن ها خواهان نابودی تمدن رومی بودند؟ توضیح دهید چطور این را بوجود
آوردند؟

فصل ۱۷

- ۱ - قرون وسطی از چه زمان شروع و در چه زمان خاتمه می یابد و چه تقسیمات داخلی دارد؟
- ۲ - دوره باستان - نوین و سده های میانه هرکدام از چه واقعه ای شروع و به چه خاتمه
می یابد؟
- ۳ - بیزانس چگونه حافظ اروپای باختری بود؟
- ۴ - بیزانس چگونه می توانست سد راه آسیائیان در مسیر اروپا شود؟
- ۵ - کلیسای بیزانس چرا کلیسای دولتی بود؟

۶ - بیزانس چرا می توانست ارتش دائمی داشته باشد؟

فصل ۱۸

- ۱ - از لحاظ فرهنگی تمدن اسلامی در چه زمینه هایی از بیزانس پیشی گرفت؟
- ۲ - عربستان قبل از رسول اکرم در چه زمینه هایی وجه اتحاد داشت؟
- ۳ - چرا از اول در اسلام دین و دولت همراه هم شکل گرفت؟
- ۴ - وجوه اتحاد در جهان اسلام چه بود؟
- ۵ - اسلام چه عاملی به طمع سرسختی و خشونت اعراب اضافه نموده بود تا باعث پیروزی آنان به دول کهن شد؟
- ۶ - خلافت عثمانی با اتحاد و آرامش در چه مناطقی تمدن یکسانی را ایجاد نمود (حوزه نفوذ حکومت اسلامی چه جاهایی بود؟)
- ۷ - به چه ترتیب علوم اسلامی در دوره عباسی رو به رشد نهاد؟
- ۸ - علوم اسلامی به چه ترتیب و از کجا به اروپای باختری راه یافت؟

فصل ۱۹

- ۱ - از بین رفتن معاملات چه تأثیری در مسأله املاک قرون وسطی نهاد؟
- ۲ - چه میراثی از ادیان قبل از مسیحیت در اروپای قرون وسطی باقی ماند؟
- ۳ - انگلستان در چه دوره ای مسیحی شد؟
- ۴ - تأکید اصلی تحصیلات قرون وسطی به چه درسی بود؟
- ۵ - رهبانیت بندیکتانی چه تفاوتی با ریاضت های دیگران داشت و چه اهداف جانبی را حاصل نمود؟

فصل ۲۰

- ۱ - اگر قسطنطنیه جلو مسلمین را نگرفته بود اروپا چه وضعی می یافت؟
- ۲ - تمثال زدایی چگونه باعث استقلال کلیسای باختری از نفوذ دولت شد؟
- ۳ - نوزایی کارولنژی در چه زمینه ای ناتوان و در چه زمینه ای مفید بود؟

فصل ۲۲

- ۱ - چرا سلاجقه با مسیحیان برخورد سختی داشتند؟

۲ - دلایل جنگ های صلیبی چه بود؟

۳ - ثمرات جنگ های صلیبی برای مردم و پاپها چه بود؟

۴ - جنگ صلیبی چهارم چگونه امپراطوری بیزانس را ویران نمود؟

۵ - چرا از قرن ۱۲ میلادی انحطاط تمدن اسلامی شروع شد؟

فصل ۲۳

۱ - کارکنان ملک اربابی در جامعه قرون وسطی چه طبقاتی بودند؟

۲ - شاهان عصر زمین داری آیا درآمدهای مالیاتی ثابت داشتند و نیازهای خود را چگونه تأمین می نمودند؟

۳ - کشیشان عصر زمینداری چگونه امرار معاش می نمودند و چه تعهدات اجتماعی داشتند؟

فصل ۲۴

۱ - نخستین تجار اروپا از چه اقوامی بودند و کالاهای مورد معامله چه بود؟

۲ - به چه جهت شهرهای اولیه اروپایی به کلیساهای جامع و قلعه های اربابی پیوسته است؟

۳ - اولین اتحادیه های صنفی کدام اتحادیه بود و چه وظایفی را بعهده می گرفت؟

۴ - خشونت و جنگ که ویژگی جامعه سده های میانه بود آیا ربطی به بنیاد اقتصادی آن داشت؟

۵ - صنایع قرون وسطی به دو دسته تقسیم می شد آن ها چیست؟

۶ - اولین طبقه متوسط کدام افراد بودند و رشته فعالیت آنها کدام دسته از صنایع بود؟

۷ - یهودی ها در سده های میانه در چه فعالیت هایی دست داشتند و نقش اصلی آنان در گسترش چه اقتصادی بود؟

فصل ۲۵

۱ - دستگاه پایی چرا طبیعت یک سالارانه داشت؟

۲ - چرا اسقفیه های مدیترانه ای از اسقف نشین های شمالی کوچکتر بود؟

۳ - کوچکترین واحد تشکیلات کلیسا چه بود و متصدی آن چگونه تعیین می شد؟

۴ - عدم کردن نهادن به انضباط کلیسا چه عواقبی داشت؟

۵ - فرق اخراج از کلیسا و طرد از لحاظ دامنه آن چیست؟

۶ - بحران کلیسا در سه های یازده و ده میلادی از چه جهت حاصل شد و چه عواقبی داشت؟

۷ - کلیسا برای برتری خود به قدرت دنیوی چه استدلالی می نمود؟

۸ - امپراطوران از چه جهت به حق خود برای اعطای مناصب پایی می فشرده و چرا حق داشتند؟

- ۹ - دلایل اجتماعی، سیاسی و نظامی حمله به آلبیگانیان چه بود؟
- ۱۰ - دلیل کلیسا برای مجازات بدعت گزاران چه بود؟
- ۱۱ - چرا وقتی تفتیش افکار بدست فرقه های جدید افتاد و از دست اسقفان درآمد خطرناکتر شد؟

۱۲ - در کلیسای کاتولیک بخش گناهان اصولاً چه دلیلی داشت؟

۱۳ - به چه استدلالی دادگاه تفتیش عقاید مخالفین خود را شکنجه می داد؟

فصل ۲۶

- ۱ - علل رنسانس سده های میانه چه بود؟
- ۲ - علم قرون وسطایی با ترجمه چه آثاری از چه زبانی شروع به رشد نمود؟
- ۳ - تفاوت نقش منطق در قرون وسطی با نقش آن در زمان حال چه بود؟
- ۴ - با توجه به چه نکاتی اهمیت فلسفه مدرسی بیشتر فهمیده می شود؟
- ۵ - چرا رنسانس قرون وسطی قانون رومی را احیاء نمود؟
- ۶ - شیوه دانشگاهی قرون وسطی شبیه کدام تشکیلات دیگر بود؟

فصل ۲۸

- ۱ - اثر دانته چرا اهمیت دارد؟ (اثر بزرگ دانته کمدی الهی است)
- ۲ - اندیشه سیاسی دانته برای رفع هرج و مرج ایتالیا چه پیشنهادی داشت؟

فصل ۲۹

- ۱ - اسلحه آتشین سلاح چه دسته ای از طبقات بود؟
- ۲ - اسلحه آتشین امنیت چه طبقه ای را کاهش داد چرا و چه طبقه ای را قدرتمند ساخت چرا؟
- ۴ - بزرگ ترین اختراع سده های میانه چه بود و وسایل از کدام سرزمین به اروپا آمد و چه شمری داشت؟

فصل ۳۰

- ۱ - بهترین روش بررسی حکومت چه روشی است؟
- ۲ - شاهان دوره شارلمانی چرا بسیار مسافرت می نمودند و بخش اصلی خزانه آنان چه بود؟
- ۳ - اولین نهاد حکومتی که در قرون وسطی تشبیت شد چه بود و چرا؟

- ۴ - نمایندگی در سده‌های میانه چه تفاوتی با حال داشت و طبقات سه گانه کدامها بودند؟
- ۵ - فرق بنیادی حکومت‌های سده‌های میانه و نوین در چیست؟
- ۶ - مشخص نبودن مرز میان اقتدار کلیسا و دولت چه مشکلاتی بوجود می‌آورد؟
- ۷ - نظریه حق الهی شاهان چه معنی دارد؟
- ۸ - کارمایه نظری سیاست قرون وسطی چه مفاهیم اساسی را در بر داشت؟

فصل ۳۱

- ۱ - چرا بورژوازی در پایان سده‌های میانه پرنفوذ شده بود؟
- ۲ - ثروتمندان بورژوا روش زندگی چه افرادی را برای خود برگزیدند؟
- ۳ - چرا مردم عادی در قرون وسطی بدبین بودند؟
- ۴ - چرا در قرون وسطی یهودیان مورد آزار بودند؟
- ۵ - جان ویکلیف اقتدار پاپها و شاهان را مشروط به چه شرطی دانست و چرا این نظریه به قدرت سلاطین انجامید؟

۶ - این عوامل هرکدام چگونه اقتدار کلیسای رم را تهدید نمود؟

الف: تحصیلات خوب مردم عادی   ب: میهن پرستی   ج: جنگهای داخلی

د: پاپگری آوینیونی   ه: انکار حق مطلق حکومت پاپها حتی در صورت اعمال

خلاف   و: نظریه شوراها

۷ - جز تأکید به منطق چه عوامل دیگری سطح تحصیلات قرون وسطایی را پائین آورده بود؟

- این وقایع را به ترتیب اتفاق، مرتب کنید:

۱ - جنگ‌های آتن و اسپارت (پلوپونزی) - قدرت یافتن اسکندر - شکست ایرانی‌ها توسط

آن - تشکیل امپراطوری بیزانس - عصر پریکلس

۲ - نوشته شدن رسالات پولس - نوشته شدن کتاب شهر خدا - نوشته شدن مطالب توماس آکو-

یناس - تشکیل مدارس ایرلند.

۳ - سلطنت شارلمانی - سلطنت آگوست - جنگ‌های صلیبی - سلطنت قسطنطین - تشکیل

امپراطوری مقدس روم.

۴ - حکومت کاهن شاهان - حکومت فراعنه - حکومت جمهوری - حکومت تجار - حکومت سنا -

حکومت امپراطوری روم.

عوامل کلی تمدن

بند:

- ۱ - حضرت مولی الوری درباره ممالک واقع در شمال خراسان ایران (توران) می فرماید:
" توران وقتی معمورترین ممالک بود قطعه عظیمه از آن حال در تحت حکومت روس است که راه آهن روسیا آن صحرا را دو روز و دو شب طی می کند. ملاحظه کنید چه صحرا بی است زمین آن در نهایت قوت، هوایش در غایت لطافت، رودخانه های بسیار دارد. زمان سابق آن صحرا چهارده شهر بود. هریک، مثل بوداپست و پاریس. از جمله شهر نسف و ترمه و تسلا و ابیورد و گرگان (جرجان) و مرو. جمیع صحرایش معمور و قراء و مزارع همه آباد. در عصر دوازدهم و سیزدهم مسیحی در آنجا مدنیت و علوم و صناعت و تجارت نهایت ترقی داشت. مؤلفین شرق بسیاری از آنجا آمدند. اما حال قاعاً "صففا شده. نه شهری نه آبادی نه سبزی نه خرمی. صحرا بی است که حیوانات درنده در آن منزل و مأوی دارند و جمیع این خرابی ها از تعصبات مذهبی و حرب و جدال سنی و شیعه واقع شده ..."
(خطابات یک جلدی صص ۲۵۶ - ۲۵۵)
کند
تعصبات مذکور در بیان فوق، کدامیک از بنیانها و عوامل کلی تمدن را نابود می کند که باعث ویرانی تمدن جا افتاده می شود؟ توضیح دهید.
- ۲ - در الواح ایام شاد جمال ابهی و حضرت عبدالبهاء، مثال های فراوان از سختی های وارده به مظاهر الهیه و مؤمنین می آورند و در طی الواح احبا را تسلی می دهند. این چه نوع استفاده از تاریخ است؟ چرا؟
- ۳ - حضرت عبدالبهاء و حضرت ولی امرالله وقتی عظمت میثاق الهی را بیان می فرمایند، شواهد تاریخی فراوان از سایر ادیان بیان می کنند. چرا؟
- ۴ - بحث رجعت در ادیان مختلف و امر الهی مطرح شده. این بحث در ظل کدام فایده تاریخ قرار می گیرد؟ چرا؟
- ۵ - اعراب بدوی و اسکیموها نتوانسته اند به مراحل مدنیت برسند و در مراحل اولیه زندگی باقی مانده اند و علت آن سختی بیش از حد محیط است. مثال دیگری از اقوامی ذکر کنید که به علت سختی محیط در مراحل ابتدائی زندگی باقی مانده اند و توضیح دهید.
- ۶ - در تمدن های مصر - ایران - فینیقیه - بین النهرین - یونان - روم، کدامیک از عوامل جغرافیائی زیر که کمک کننده به ایجاد تمدن است، موجود بوده است؟

الف : مواد کافی و محصولات غذایی فراوان

ب : رودخانه های قابل کشتیرانی

ج : سواحل مفرس قابل کنگر گیری

د : قرار گرفتن در معبر خطوط مواصلات جهانی

۷- در ایلات ، تأمین خوراک از راه دامپروری ، امنیت خاطر برای آینده ایجاد

می کند . پس کدام شرط در آن مفقود است که احتمالاً باید از این ایلات بگذرند تا

تمدن ایجاد نمایند؟

۸- چرا در جوامع بسیار متعصب و سنتی و معتقد به عدم تغییر ، در اویش و خانه

بدوش ها و بازگانان که از شهرهای مختلف می آمدند ، مورد علاقه نبودند؟ آنها

چه تغییری می توانستند ایجاد کنند؟

۹- حضرت عبدالجباء در رساله سیاسیة و نیز الواح مربوط به دوره مشروطه طلبی

ایران می فرمایند که راه اصلاحات ، تضعیف قدرت دولت نیست . به نظر شما این

تضعیف کدام یک از شرایط لازم تمدن را نابود می کند؟

بین النهرین

- ۱ - چرا مردم بین النهرین جهان را حصر در این عالم می دانستند و دنیای بعد در نظر آنان جای تاریک و پرگردوغباری بود؟ چه تمدنهای دیگری دارای این طرز تفکر بودند؟ چرا؟
- ۲ - حضرت عبدالبهاء می فرمایند: " امور سیاسی کل راجع است به بیت العدل ... " و " بیت عدل مسئول منتخبین خود نه. " کدامیک از حکومتها: حکومتهای با میراث سیاسی شرقی یا حکومتهای با میراث سیاسی یونانی، به این اصول نزدیکتر هستند؟
- ۳ - کدام خصیصه مردم بین النهرین باعث شد که تمدن آنها تنها در همانجا باقی بماند و در سایر نقاط رشد نکند؟
- ۴ - یکی از راههای شناخت شخصیت و روش اخلاقی اقوام ابتدائی، مطالعه الهیات و صفات خدایان نشان است؟ چرا؟

مصر باستان

- ۱ - حضرت مولی الوری در بدایع الاثار جلد ۱ می فرمایند که ایرانیان شجاع هستند ولی مصریان اینطور نیستند. کدام خصیصه حکومتی در این دو کشور باعث این تفاوت شده است؟
- ۲ - حضرت مولی الوری می فرمایند که راه اصلاحات تقویت حکومت است تا حکومت آسوده و امن شود و در فکر اصلاحات افتد. چه اندیشه‌ای در مصر باستان باعث شد که فراعنه در اوج رفاه و آسایش هم به فکر رفاه مردم نیفتند؟

آریائیها

- ۱ - از نظر مورخین، از لحاظ منشاء و علت مهاجرت، چه شباهتی بین آریائیها و سامیان موجود است؟ توضیح دهید.
- ۲ - چه تفاوت‌هایی در نظام سیاسی و اجتماعی بین دول آریائی و سامی باعث تحمل رفتار و گفتار تابعان در دول آریائی و عکس آن در دول سامی شده‌اند؟ توضیح دهید.
- ۳ - امپراطوری‌های ایران و روم و حتی یونان کارشان غارت همسایگان اطراف نبود. چه خصیصه‌ای در نوع درآمد حکومت این امر را ممکن ساخته بود؟

۴ - چرا در دوره طولانی حکومت هخامنشی شورش‌های ایالات تابعه مانند آنچه هراچند گاه در امپراطوری روم رخ می‌داد، پیش‌نیامد؟ توضیح دهید.

قـــوم بـــهـــود

- ۱ - کدام خصوصیات جغرافیایی - سیاسی در توسعه پدر سالاری در اقوام ساکن عربستان و سومر واكد مؤثر بود؟ توضیح دهید.
- ۲ - چرا شکست‌های روم باعث سست شدن اعتقاد به خدایان رومی شد اما اسارت بنی اسرائیل این نتیجه را نداشت؟
- ۳ - چرا حضرت عبدالبهاء در مفاوضات می‌فرماید که جمیع اروپا در ظل اله اسرائیل درآمدند و اکثر آسیا نیز در این ظل درآمدند. کدام قسمت‌های آسیا در ظل اله اسرائیل در نیامدند؟ چرا؟

یونان

- ۱ - جز حکمت و فلسفه یونانی، چه امر دیگری را در تاریخ می‌توان مثال زد که از شرق ظاهر شده ولی کمال و جلوه آن در غرب بوده است؟
- ۲ - با وجود توده شدن انبوه ثروت در دست گروه خاص در یونان و روم و مصر و بین النهرین چرا در جامعه یونان و روم پی‌در پی انقلابات مردمی بوجود می‌آمد ولی در مصر و بین النهرین هیچ وقت چنین چیزی اتفاق نیفتاد؟
- ۳ - در نظام سابق کمونیستی شوروی و در آلمان هیتلری، نو جوانان و جوانان را جدا از خانواده جهت تمرین‌های خاص در اردوگاه‌های شبه نظامی نگهداری می‌کردند. نمونه باستانی این عمل در کدام دولت‌شهر یونانی بود؟ هدف از این امر چه بود و چه ثمری داشت؟ توضیح دهید.
- ۴ - کدامیک از موارد زیر با اصلی اساسی در آموزش یونانی شباهت داشت؟ چگونه و چرا؟
  - الف - تحری حقیقت
  - ب - توافق دین و علم
  - ج - تساوی رجال و انساء
  - د - حل مشکلات در محکمه بین المللی
  - ه - تعدیل معیشت
  - و - اطاعت از حکومت
- ۵ - دستاوردهای اصلی تمدن یونانی ماب (هلنی) در علم و سیاست و فلسفه چه بوده است؟

- ۱ - فینقی ها و کارتاژها در اولین برخورد با اقوام متمرکز کم فرهنگ تر نا بودند حکومت چه تأثیری در این موضوع داشت؟
- ۲ - چه تفاوت فرهنگی باعث شد که پیروزی های فرهنگی اسکندر در شرق محدودتر از اثرات فرهنگی امپراطوری روم در غرب باشد؟
- ۳ - چه تفاوت فرهنگی باعث شد که کلیسای مسیحیت در اروپای باختری وارث همه مظاهر تمدن و ناشر آن شود ولی در اروپای شرقی تابع امپراطوران قرار گیرد؟ مطلب را با توجه به سابقه فرهنگی اقوام این مناطق توضیح دهید.
- ۴ - " مراحل رشد کشور - شهرهای یونانی " را با " نظام سیاسی " روم و نیز اوضاع " فروپاشی جمهوری " جدا جدا مقایسه کنید و شباهت های میان آنها را بنویسید.
- توضیح دهید که رومی ها کدام مرحله خاص خود را داشتند که یونانیان به آن نرسیدند؟
- ۵ - این نص مبارک : " یک نوع حکومت عالیه جهانی باید رشد و تکامل یابد که همه ملل جهان با طیب خاطر هر نوع ادعای مربوط به جنگ و برخی از حقوق مربوط به وضع مالیات و کلیه حقوق مربوط به نگهداری قوای نظامی و آلات و ادوات حرب به جز به منظور حفظ نظم داخلی ممالک خود را بدان واگذار نمایند ... " (هدف نظم بدیع جهانی ص ۶) چه شباهتی با رابطه روم با کشور شهرهای مستقل دارد؟ توضیح دهید.
- ۶ - چه عواملی باعث شد که بعد از جنگ های کارتاژی ، اخلاق رومی به کلی دگرگون شده و نتواند اوضاع جدید را جذب و تحمل کند؟ توضیح دهید.
- ۷ - در امر مبارک اداره ارتش های جامعه متحد جهانی به پارلمان جهانی سپرده شده است . اگر این پارلمان را معادل سنای روم قدیم بگیریم ، چه تجربه ای در روم قدیم نشان می دهد که فرمانده نیروهای نظامی همیشه باید پارلمان باشد و فرد خاصی نباشد؟ مثال بزنید و توضیح دهید.
- ۸ - این بیان مبارک جمال ابهی : " ایم الله در ثروت خوف مستور و خطر مکنون " را با مثالی درباره رومی ها و حوادثی که برای آنان اتفاق افتاده است ، شرح دهید.
- ۹ - آثار یونانیس ، ماریالیس ، ناکیتوس چه وجه مشترکی دارند و چه خصوصیت جامعه رومی را در اوج ظاهری و مادی نشان می دهند؟
- ۱۰ - هدف آموزشی رومی با آموزش یونانی چه تفاوت مهمی داشت؟ شرح دهید.
- ۱۱ - چرا در میان مصریان و ایرانیان علم حقوقی به عظمت علم حقوق رومی ، ایجاد نشد؟ مطلب را با توجه به روش حکومتی توضیح دهید.

۱۲- حضرت عبدالبهاء می فرمایند: " چه بسیار واقع که نفس مبارکی سبب هدایت مملکتی شد برای این مطلب چه مثال واضحی در تاریخ مسیحیت وجود دارد؟ توضیح دهید.

۱۳- در نظم اداری بهائیت، ملاک تعیین حیطهٔ محفل ملی، مرز بندی های بین المللی است. این مطلب چه سابقه ای در روم دارد؟ شرح دهید.

۱۴- امر مبارک در کشورهای با ملی گرائی افراطی مانند آلمان نازی که دیانت خاصی هم نداشتند، مورد صدمات شدید واقع شد. این مطلب را چگونه می توان با توجه به رفتارهای رومیان در قبال مسیحیت توضیح داد؟

۱۵- احبا از مجادله در بارهٔ مقام مظهر ظهور منع شده اند. سابقه ای دربارهٔ فتنه انگیزی این بحث ها در رشد مسیحیت ذکر کنید.

۱۶- دلایل تبدیل زندگی شهر نشینی به زندگی کشاورزی در روم چه بود؟

۱۷- اگر اروپای غربی و آمریکا مثل روم باستان باشد، آیا امکان تکرار غلبهٔ بربرها بر آن است؟ در این صورت بربرها را چگونه تعریف می کنید؟ و چطور این امکان وجود دارد؟

بیژانسن

۱- چقدر از محدوده جغرافیایی امپراطوری سلوکی در بیژانسن موجود بود؟ توضیح دهید.

۲- حضرت مولی الوری در مورد ایران در ازمنهٔ سابقه می فرمایند: " ... حکمت حکومتش حکمای اعظم عالم را متحیر ساخته ... " این حکمت در کدام جنبه ها بود؟ توضیح دهید.

۳- برخلاف نظر نویسندهٔ کتاب، چرا مانع شدن بیژانسن از نفوذ اعراب و اسلام به اروپا مفید نبود؟

۴- از بنیادهای لازمهٔ تمدن که در فصل مبانی تمدن خواندید، کدام در عربستان و در میان اعراب موجود بود و کدام مفقود بود؟ توضیح دهید.

۵- با توجه به این دلیل که پیروزی های اعراب پایدار ماند، تفاوت های آن را با پیروزی های اقوام سامی بیان کنید و دلایل آن را نیز بنویسید.

۶- خلافت عباسی در رفتار با تابعان خیلی بیشتر از بیژانسن به امپراطوری قدیم روم شبیه بود. این شباهت ها را ذکر کنید و تفاوت اصلی نوع این دو امپراطوری را از لحاظ حکومت بنویسید.

قبل از طرح سؤالات مربوط به این بخش، از آنجا که برای پاسخ به بعضی از سؤالات به اطلاعاتی در مورد "تأثیرات حمله مغول ها" نیاز است، در اینجا شرح مختصری در این رابطه آورده می شود:

"فتنه مغول ... یکی از مصیبت های بزرگ تاریخ است ... تأثیر این هدم و قتل و غارت در ادبیات و علوم زیاد بود. نه تنها شماره ای از علما و فضلا به فجیع ترین وضعی کشته شدند، بلکه مساجد و مدارس و ابنیه متبرکه و موقوفه و کتابخانه ها ... طعمه یغما و چپاول گشت و پایمال و نابود شد و بقیه السیف از اهل دانش متواری و فراری شدند و در آن نقاط نام و نشانی از علم و فضیلت نماند و بدات و وحشت به دانش و معرفت غلبه کرد ... چون صاحبان ایران در برابر این طغیان از جهان بیرون رنجیده و دل شکسته شدند، لاجرم رو به عالم دزون آوردند و در معنویت و تأمل و مطالعه و ریاضت، تسلی خاطر جستند و شورش و آشوب عالم ظاهر را به سکوت و آرامش و صفای عالم باطن معاوضه کردند ..."

(تاریخ ادبیات ایران - دکتر صادق رضا زاده شفق - انتشارات دانشگاه

شیراز صص ۴۱۰ - ۴۱۴)

" ساکنان بلخ بالکل از پایداری خودداری کردند و تسلیم لطف و مرحمت مغولان شدند و لسی چنگیزخان با این حال امر کرد تا شهر را ویران کنند و همه ساکنان آن را از دم تیغ بگذرانند زیرا نمی خواست شهر مستحکمی را در پشت سرخویش باقی بگذارد. با میان نیز از صفحه زمین محو شد هر جا که لشکریان چنگیزخان قدم می نهادند شهرها و قرآء آباد را ویران و صدهزاران تن مردم بیگناه را نابود کرده، زنان و کودکان و پشه و ران را به بردگی می بردند. بر اثر هجوم مغولان خراسان به طور وحشت انگیزی ویران و خالی از سکنه شد ... دولت هلاکوئیان از روی نمونه امپراطوری مغولان تشکیل شده بود. شاهزادگان و یونانی ها و ایران مغول دست نشانندگان و تابعان خان بودند. اینان به سبب تعلق خویش به گروه حاکمه اراضی وسیع و بلاد را به اقطاع از خان دریافت می داشتند و درآمدهای این اقطاعات را به نفع خویش اخذ می کردند ... روحانیان مسلمان - سادات و علما و شیوخ و طبایق درویش در عهد مغولان وضع و اقتدار اقتصادی خویش را حفظ کردند. مغولان ... بخشی از املاک موقوفه را در اختیار آنان گذاشتند ... در طی قرن ها تاریخ ایران هرگز وضع روستاییان به سختی و وخامت روزگار سلطه مغولان نبود. موضوع مقید ساختن روستایی به زمین مربوط به دوره سلطه مغول می باشد ... بر اثر استعمار وحشیانه که از جانب

مغولان اعمال می شد، نواحی بسیار بالکل ویران و خالی از سکنه گشت و مردم آن فرار کردند... فقط در یک دهم اراضی مزروع زراعت می شد و باقی بایر مانده بود. شهرها... با تانی و کندی فوق العاده احیاء می گشت... بر اثر سقوط عمومی کشاورزی... شهرها از بازاری طبیعی... محروم شدند..."

(تاریخ ایران - ن. و پیگولوسکایا و بقیه ، ترجمه کریم کشاورز ،

پیام ۱۳۵۴ - صص ۳۲۶ - ۳۶۲)

۱ - شرایط اقتصادی ، سیاسی - اجتماعی صدر قرون وسطی را با دوره ایلخانان مغول در ایران مقایسه نمائید و شباهت ها و تفاوت ها را ذکر کنید.

۲ - خمس در اسلام مانند عشریه کلیسا است. چرا در خلافت عباسی یا عثمانی جمع آوری آن مایه نفاق دائمی میان روحانیان و حکومت نبود و در مسیحیت مایه اختلاف پاپ و دولت ها بود؟

۳ - حضرت مولی الوری در رساله مدنیه می فرمایند : " قرون عشره وسطی که عبارت از بدایت قرن سادس میلاد الی نهایت قرن خامس عشر است ، معالک اروپا در منتهی درجه توحش و عدم مدنیت از جمیع شئون بود و باعث آن آنکه رها بین که به اصطلاح اهالی اروپا رؤسای روحانی دینی بودند از عزت ابدیه اتباع او امر مقدسه و تعلیمات سماویه انجیل غافل گشته با ارکان حکومت دنیوی آن زمان که در کمال ظلم و طغیان بودند اتفاق نموده و از عزت پایدار چشم پوشیده در منافع موقته فانیه و اغراض نفسانیه یکدیگر کمال سعی و کوشش را مجری می داشتند تا آنکه بالاخره امر بجایی رسید که عموم اهالی در دست این دو فریق اسیر صرف ماندند و این احوال و اطوار سبب هدم اساس دینانیت و انسانیت و مدنیت و سعادت اهالی اروپا گشت... " ص ۱۰۲ در مقدمه فصل نوزدهم چه مطالبی ذکر شده که با نص الهیه در مورد اعمار میانه تناقض دارد؟ توضیح دهید و در بقیه درس شواهدی برای بیان الهی بیابید. (حداقل ۳ شاهد)

۴ - مسیحی شدن فاتحان امپراطوری روم بیشتر جنبه سیاسی داشت یا بخاطر تعلق به صحت تعالیم مسیح بود؟ مثال زده و توضیح دهید.

۵ - در جامعه خشن قرون وسطی صومعه ها بسیار وسعت یافت. شبیه این گرایش در ایران تحت سلطه مغول چه نهادی بود؟ توضیح دهید و تفاوت را بیان کنید.

۶ - نویسنده علت اطمینان اعراب به پیروزی بیزانس را چه می داند؟ این نظر چرا صحیح نیست و قدرت اعراب در اصل از چه بود؟

۷ - نویسنده تأثیر جنگهای طبیعی را به تمدن اروپا منکر است که خلاف نصوص الهیه است. با توجه به متن فصل ۲۲ تا ثیرات اروپائیان را از این جنگ ها فهرست نمائید.

۸ - وضعیت روسیه در دوره حکومت مغول ها به آن مانند وضعیت اروپای غربی در چه دوره ای بود؟ شباهتها و تفاوت ها را ذکر کنید.

۹ - چرا کشاورزی در سپیده دم تاریخ در بین النهرین نشانه پیشرفت است و در قرون وسطی خیر. این دو نوع جامعه کشاورزی چه تفاوت هایی با هم داشتند؟

۱۰ - هرج و مرج فئودالیت ناشی از چه بود؟ ضمن توضیح مختصر علت اصلی آن را در یک جمله خلاصه نمایید.

۱۱ - با مطالعه کتاب، تصویری در این موارد از جامعه قرون وسطی ترسیم نمایید:

(لازم به توضیح است که فقط جواب هایی که در کتاب مذکور است، مقبول می باشد.)

الف (اشراف)	بهداشت	د (مردم)	اخلاق
ب (شهرها)	تقسیم ثروت		بهداشت
	طبقات اجتماع		روحیه تاهل
	نقشه		نظم
ج (روحانیون)	اشتغالات		
	اخلاق		
	عدالت و انصاف		

۱۲ - علاقه به پناهندگی مردم کشورهای آفریقا و آسیایه اروپا و آمریکا شبیه چه پدیده ای در روم باستان است؟ توضیح دهید و عواقب آن را شرح دهید.

۱۳ - " تابعیت دهقانان، معمول بوده وسیع اجاره، خدمت بجای پرداخت حقوق، که اصلاً مطرح نبوده است، سلطه طبقه جنگاوران متخصص، پیوندهای اطاعت در برابر حمایت که انسان را به انسان مقید می ساخت و در داخل طبقه جنگاوران شکل ممتاز و اسالگری را بخود می گرفت، تجزیه حاکمیت، که قطعاً به هرج و مرج منجر می شد و در سایه همه اینها دوام بقیه صورت های همبستگی، خانواده و دولت که این آخری در دوران روم فئودالیت توانست دوباره قدرت نو یافته ای به دست آورد. علی الظاهر خاص اصلی و بنیادی فئودالیسم اروپایی را تشکیل می دهند. " (مارک بلوخ - جامعه فئودالی - ج ۲ ص ۲۶۷)

این خلاصه موجز اثر مارک بلوخ معتبرترین متخصص تاریخ قرون وسطی است. آیا می توانید دو نمونه دیگر از جوامعی را بیابید که با نظامی شبیه فئودالی اداره می شوند؟ توضیح دهید.